

УДК: 37

Эсеналиева К.

*Билим берүү жана илим министрлигинин
алдындагы Республикалык педагогикалык
кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу
жана кайра даярдоо институту*

ПЕДАГОГДОРДУН КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮГҮН ШАРТТООДО ЖЕРГИЛИКТҮҮ ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК ДОЛБООРЛОРДУН РОЛУ

Билим берүү мыйзамын, жаңы муундагы мамлекеттик билим берүү жана предметтик стандарттарды, базистик окуу планын, окуу программаларын кайрадан иштеп чыгууну жетекчиликке алуу, уюштуруу, каржылоо андагы жаңыланууларды жалпы билим берүү тармагындагы педагогикалык кызматкерлерге, мугалимдерге жеткирүү, окутуу боюнча көйгөйлүү маселени чечүүдө Жергиликтүү жана Эл аралык долбоорлордун кызматы, аткарган ролу изилдөөгө алынды. Жергиликтүү жана Эл аралык долбоорлордун Педагогдордун компетенттүүлүгүн шарттоодогу ролу жана заманбап окутуу технологиялар менен камсыздоо маселесинин чечилиши; натыйжага негизделген окутуунун өнүктүрүүчүлүк милдеттери жөнүндөгү илимий концепциялар изилдөөгө алынат.

Негизги сөздөр: базалык окуу планы, стандарт, эл аралык, жергиликтүү долбоорлор, компетенттүүлүк, шарттоо.

В статье рассматриваются научные концепции об обязательном развитии образовательных технологий по созданию условий компетентности педагогов в Кыргызской Республике. Прорабатывание законов об образовании, государственных образовательных стандартов нового поколения, предметных стандартов, базисных учебных планов и дальнейшее распространение до специалистов системы образования. Приводятся деятельные рабочие рекомендации по способам решения проблем обучения.

Ключевые слова: базовый учебный план, стандарт, Локальные и Международные проекты, компетентность, создать условия

The article deals with scientific concepts on the compulsory development of educational technologies to create conditions for the competence of teachers in the Kyrgyz Republic and the world space spheres. The revision of the laws on education, state educational standards of the new generation, subject standards, basic curricula and the further spread to specialists of the education system. Active working recommendations on ways of solving the problems of education are given.

Key words: Basic curriculum, standard, local and international projects, competences, create conditions

Мамлекетибиздин эгемендүүлүккө жетишүүсү жана өлкөдөгү демократиянын шарданы менен илим, техника билим берүүнүн мазмуну, окутууну уюштуруунун формалары, методдору, коомдук аң-сезим көптөгөн өзгөрүүлөр, жаңылануулар менен коштолууда.

Ошондой жаңылануулардын эң орчундуулары катары коомдук турмушта, социалдык чөйрөгө, жашоо - тиричилигибизге, билим берүү системасына тандалбастан иретсиз кирип жаткан же атайын таңуулаган ар түрдүү көз караштардын жайылышын белгилеп кетишибиз керек. Учурдагы өзгөрмөлүү, глобалдашуу шартында, өз элинин тилин, дилин, маданиятын бүтүндөй руханий баалуулуктарын түшүнүп, сактай билген, аларга карата билгичтик менен мамиледе болгон, маалыматты иргей билген педагогдун кесиптик квалификациясын жогорулатуучу жана анын компетенттүүлүгүн шарттоочу ишмердүүлүк

теориясынын негизги жоболорун калыптандыруу механизмдери толук изилдене элек. Мындай өзгөчөлөнгөн механизмдерди изилдөө, маселе-проблемаларды аныктоо, аталган маалыматтар менен педагогдорду камсыз кылуу, чечүү, сунуш берүү макаланын актуалдуулугун айкындайт.

Изилдөөнүн алкагында педагогдун компетенттүүлүгүн шарттоочу окутуу технологияларынын өнүктүрүүчүлүк милдеттери жөнүндөгү илимий концепцияларды, Билим берүү мыйзамын, жаңы муундагы мамлекеттик билим берүү стандартын, предметтик стандарттарды, базистик окуу планын, окуу программаларын кайрадан иштеп чыгуу жанданууда.

Изилдөөнүн проблемалуулугу укуктук-нормативдик документтер кеңири педагогикалык чөйрөгө жетпей, бардык маалымат каражаттарында талкуу жүрбөй жаткандыгында. Ошондой эле дүйнөлүк билим мейкиндигиндеги педагогдун компетенттүүлүгүн шарттоочу жаңы тенденциялар, өзгөргөн окутууну мугалим жана билим берүү кызматкерлери өздөштүрмөйүнчө, окуучунун билим сапатын жогорулатууга жетишүү жана педагогдун билим сапатын жогорулатуу маселесинин чечилиши оор. Жаңы маалыматтар менен билим берүү тармагын, мугалимдерди даярдоо аларды керектүү илимий-педагогикалык жактан тастыкталган методикалык көрсөтмөлөр, маалыматтар, эрежелер камсыздандыруу керектиги айкындалды.

Оболу ёздүк квалификацияны жогорулатуунун негизинде аталган заманбап билим берүү технологиялары менен педагогикалык кесип ээлерин камсыздап, алардын билим сапатын арттырууга мүмкүнчүлүк түзүлөрү абзел. Ошондуктан чет мамлекеттерден окуп жана эл аралык уюмдардын, мекемелердин, долбоорлордун семинар-тренингдерине катышып билим алууга туура келди. Учурдагы Кыргызстандын жана дүйнөлүк билим берүү алкагын изилдөөнүн натыйжасында жана Эл аралык долбоорлор менен келишимдик статуста тренер, иштеп чыгуучу, эксперт болуп биргелешип иштеп, алардын мазмунуна, максатына, окутуу технологияларына, методикалык иш-аракеттерин анализдөөгө жана эксперименттерди жүргүзүп, тактоого шарт түзүлдү. Натыйжада, жаңыча мазмундук көз караштар, технологиялар өздөштүрүлгөндүгү менен мүнөздөлөт.

Бул макалада кыскача заманбап окутуу жана анын натыйжасын баалоонун технологияларынын теориялык окууларынын жаңы тенденцияларын ачыктоо, ага карата Эл аралык долбоорлордун тийгизген таасирин талдоо аракеттери жасалды.

Изилдөөнүн объектиси Кыргызстандагы жана дүйнөлүк билим мейкиндигиндеги ЖОЖдын кесиптик чеберчилигин жогорулатуу институттардын профессордук-окутуучулар курамынын жана билим тарбия берүүчү мекемелердин жетекчилеринин, мектептин мугалимдеринин педагогдун компетенттүүлүгүн шарттоочу жаңы тенденциялар жана ага Эл аралык долбоорлор менен биргелешкен иш-аракеттер болуп саналат.

Изилдөөнүн милдети педагогдун компетенттүүлүгүн шарттоочу жаңы технологиялар, гуманистик педагогикадагы, психологиядагы, инсанга багытталган окутуу жана күтүлүүчү натыйжаны баалоо теориялары, билим берүү системасындагы реформалоо боюнча багыттар жана Эл аралык долбоорлордун ага кошкон салымы тууралуу маалыматтарды изилдөө, жыйноо, эксперименттин натыйжасын сунуштоо.

Ёздөштүрүлгөн технологиялардын эң негизги жаңылыгы SMART-критерийлери боюнча иш-аракетти пландап, анын ишке ашкандыгын ченөөчү, ёлчөнүүчү кёрсөткүчтөрү аркылуу күтүлүүчү натыйжага негизделгендигинде. Педагогикалык кадрларды даярдоону модернизациялоонун проблемаларына өздөштүрүлгөн маалыматтар колдонулду жана

жыйынтыгында алардан келип чыккан кѳйгѳйлүү маселелер аныкталды.

Изилдѳ процессинде сандык жана сапаттык методдордун комплекси колдонулду. Изилдѳнүн инструментарийлери катары сурамжылоо баракчалары таркатылып, байкоо жүргүзүү, интервью, аңгемелешүү ѳткѳрүлдү. Ага республикалык билим берүү кызматкерлеринин КББАнын атайын графиги менен квалификациясын жогорулатууга келген мектеп мугалимдери жана жогорку окуу жайлардын окутуучу-профессордук курамы, кайра даярдоо бѳлүмүнүн сырттан окуган студенттери катышышты, аларга талдоо жүргүзүлдү. Келип чыккан тажрыйбалардын натыйжалары жыйынтыкталып, андан алынган маалыматтар педагогдун компетенттүүлүгүн, интеллектуалдык, кесиптик чеберчилигин арттырууга, потенциалын жогорулатууга салымын кошору эксперименттен тастыкталды. Дүйнѳ жүзүндөгү билим алуу, окутуу, окуучунун жетишкендигин баалоо тармагындагы заманбап технологиялар жана интерактивдүү окутуу изилденип, анын жарамдуулугу илимий-педагогикалык негизде далилденгенден кийин, андан алынган тажрыйбалар педагогдорго сунушталды. Ошондой болсо да педагогдун компетенттүүлүгүн шарттоочу технологияларды колдонууда тѳмѳнкүдѳй кѳз бир мѳчүлүштүктѳрдүн бар экендиги белгиленди:

Биринчиден, жогоруда аталган маалыматтарды таркатууда, маалымат берип жаңыча окутууда КББАнан квалификацияны жогорулатууга келген педагогдор ѳтѳ аз санда экендиги билинди;

Экинчиден, алардын аз санда алган маалыматы, билими “кумга сиңген суудай” эле болуп натыйжасыз, кайтарым байланышынын болбой жаткандыгы билинди;

Үчүнчүдѳн, мектеп жетекчилери, мугалимдер жана окуучулар, ата-энелер менен бирдикте иштѳнүн жаңы сапатынын үлгүсү, жаңыча окутууну уюштуруунун системасы камтылган, ѳзгѳчѳ стратегияны, окутуунун технологияларын, аны уюштуруу боюнча иш-чараларын кайрадан карап чыгуу керектиги аныкталды.

Тѳртүнчүдѳн, маселени чечүү Кыргызстандагы жана Эл аралык долбоорлордун билим берүү алкагында жүргүзүлгѳн иштин натыйжасына (финансы, окутуу технологиялары ж.б.) жооп бере турган, алынган иштиктүү маалыматтарды координациялоочу компетенттүү атайын институт системалуу иш жүргүзүү керектиги айкын болду.

Бешинчиден, жаңы технологияларды таркатуучу, окутуучулардын квалификациясын чет мамлекеттерден атайын жогорулатууга шарт түзүү, багыт берүү зарыл экендиги аныкталды.